

PROFILUL IDEOLOGIC AL LICEENILOR DIN ROMÂNIA

Principalele constatări

Majoritatea tinerilor liceeni (78%) sunt orientați valoric spre stânga axei ideologice. 35% dintre aceștia sunt adepți ai unui stat protecționist, în care drepturile individuale să fie garantate, prioritare, respectiv un stat al bunăstării, cu elemente protecționiste semnificative și libertate de manifestare individuală la fel de semnificativă. 43% dintre tineri au o orientare moderată din perspectiva axei libertarianism - autoritarism, respectiv un echilibru între drepturi și obligații pe fondul unor politici sociale accentuate din partea statului. Pondere extremismului politic în rândul tinerilor este relativ scăzută atât în ceea ce privește extrema stângă (comunism)- aproximativ 7%, cât și extrema dreaptă (fascism) 1%. Aproximativ 13% dintre liceeni se poziționează în zona centrală a compasului politic, cu diferite accente pe scala libertăților individuale, fiind în special centrați pe problematice ecologice. (slide 3)

Ierarhia indicatorilor de orientare valoric-ideologică arată că liceeni sunt preocupați de idei și teme politice, dezbate între ei și în mediile din care fac parte și încearcă să se pregătească pentru contextul valoric social în care vor intra ca adulți. O mare parte dintre teme arată importanța dezbaterii pentru tineri, a schimbului de argumente, a pregătirii implicării acestor copii în viața publică pentru fi mai puțin vulnerabili la manipulare și la mesaje de tip populist.

Ierarhia ponderilor pentru indicatorii ideologici ne arată un consens ridicat, în rândul tinerilor, în ceea ce privește rolul statului în viața socială, majoritatea itemilor de pe axa ideologică stânga-dreapta (roșu-albastru), fiind poziționați în vârful ierarhiei cu ponderi de peste 85% concentrate pe opțiunile de stânga. Cu alte cuvinte, majoritatea liceenilor vor ca statul să se implice masiv în asigurarea condițiilor de viață mai bune. Peste 90% dintre liceeni vor ca statul să asigure sănătate de calitate tuturor, indiferent de venituri, vor ca statul să asigure educație de calitate, vor ca statul să garanteze drepturile egale ale cetățenilor. La polul opus al ierarhiei vedem că cea mai mare parte dintre temele care vizează drepturile și libertățile individuale sunt disputabile, respectiv constituie elemente de dezbateră între tineri, subiecte de interes în care opiniile nu sunt congruente, cele mai intens disputate teme fiind armata obligatorie, cel puțin în rândul băieților (56% împotriva, 44% pro), cenzura pe internet (55% împotriva, 45% pro) și legitimarea homosexualității (53% pro, 47% împotriva) (slide4)

Analiza la nivelul vectorului stânga-dreapta de poziționare ideologică ne arată că 84% dintre liceeni au valori de stânga. Această atitudine tinde să scadă odată cu creșterea în vârstă a respondentului, ceea ce arată fie o ponderare a valorilor de stânga odată cu maturizarea, fie o creștere a valorilor de stânga în rândul generațiilor care urmează. Studii longitudinale, în următorii ani, pot aduce explicații acestei tendințe. Pentru acest vector nu se înregistrează diferențe semnificative între urban și rural, dar sunt semnificative diferențele pe categorii de gen, atitudinea fetelor fiind mai accentuat de stânga decât a băieților (slide 5)

Analiza la nivelul vectorului libertarian-autoritar (de drepturi și libertăți), arată că majoritatea liceenilor sunt în zona moderat-libertariană, cu o accentuare a nevoii de exprimare a libertăților și drepturilor după 18 ani, mai ales a liceenilor din mediul urban. Ca și în cazul vectorului economic (stânga-dreapta) și pe vectorul social, diferențele între băieți și fete sunt semnificative statistic, fetele fiind mai accentuat libertariene în comparație cu băieții. (slide 6)

De altfel, una dintre cele mai interesante constatări ale acestui studiu este diferența semnificativă între fete și băieți în ceea ce privește orientarea valoric-ideologică, diferență de gen care se dovedește mai semnificativă decât diferența de mediu rezidențial. Pentru 16 din

cei 20 de indicatori utilizați în conturarea compasului politic, diferențele între fete și băieți sunt semnificative. Pe de o parte avem fete care afirmă tot mai accentuat valori ale drepturilor individuale, care reflectă opinia privind rolul femeii, drepturile minorităților sexuale, libertatea de exprimare, pe de altă parte avem băieți care îmbrățișează atitudini mai conservatoare cu privire la aceste aspecte. Diferențele ideologice pe criterii de gen în interiorul aceleași generații au potențialul de a crea disonanță pe piața relațională, inclusiv maritală. Tinerii se regăsesc valoric mai puțin cu persoane de gen opus în interiorul aceleiași generații.

Analiza indicatorilor din compasul politic ne arată următoarele evidențe:

82% dintre liceeni cred că votul lor contează, sau va conta. Ponderea tinde să crească odată cu apropierea de perioada majoratului și este cu 10% mai ridicată în rural decât în urban (probabil și datorită dimensiunii localității). 18% dintre liceeni (aproape unul din cinci) în general și aproape un sfert dintre liceenii din mediul urban (23%) consideră că votul lor nu contează, deciziile privind conducerea politică fiind luate prin alte mecanisme decât alegerile libere. Acest deficit de încredere în vot este o carență semnificativă pentru democrație; (slide 7)

77% dintre tineri consideră că mediul trebuie protejat cu orice preț. Aproximativ un sfert dintre liceeni cred că resursele de mediu pot fi sacrificate în numele dezvoltării și progresului. Tema este una în care diferențele între fete (mai intens poziționate în apărarea mediului) și băieți (mai intens implicați în valorificarea resurselor) este semnificativă statistic; (slide 8)

60% dintre liceeni sunt de părere că avortul este un drept al femeii care ar trebui garantat în orice situație. 40% sunt împotriva considerând că avortul poate fi permis doar când viața mamei este în pericol. Evident între fete și băieți diferențele sunt semnificative statistic, două treimi dintre fete poziționându-se în prima categorie de răspunsuri, 44% dintre băieții de liceu susținând mai degrabă interzicerea avortului la cerere. (slide9)

89% dintre tinerii liceeni consideră că fiecare cetățean poate face ceva pentru dezvoltarea țării. Mesajele privind importanța majoritară a investitorilor economici și a oamenilor de afaceri sunt receptate pozitiv de 11% dintre liceeni. Importanța percepută a oamenilor de afaceri este mai mare în rândul băieților și crește odată cu vârsta respondentului. Nu sunt diferențe semnificative între liceeni din mediul urban și cei din rural pe acest aspect. (slide 10)

Vaccinarea este un subiect de dezbatere în rândul liceenilor. 76% dintre liceeni consideră că vaccinarea nu trebuie să fie obligatorie, un sfert dintre aceștia (24%) fiind de părere opusă. Este interesant că opinia privind dreptul fiecăruia de a decide dacă se vaccinează sau nu este mai accentuată în rândul fetelor decât al băieților și în mediul rural decât în cel urban. Aceste diferențe de opinii sunt interesante și din perspectiva faptului că o mare parte dintre acești tineri vor fi într-o perioadă relativ scurtă părinți, importanța vaccinării în rândul copiilor mici fiind una de interes național pentru sănătatea publică; (slide 11)

72% dintre liceeni consideră că statul trebuie să intervină pentru reglementarea economiei și a pieței. Opinia este similară (fără diferențe semnificative statistic) în rândul tuturor categoriilor de liceeni analizate (slide 12)

55% dintre liceeni consideră că nu ar trebui să existe cenzură în mediul online. Diferențele între fete și băieți sunt semnificative: dacă majoritatea băieților sunt împotriva cenzurii (62%), majoritatea fetelor sunt pentru (53%), ca dovadă că cele două genuri simt diferit pericolele și presiunile acestui nou mediu de comunicare. De asemenea majoritatea liceenilor din mediul

rural (54%) sunt pentru introducerea cenzurii în mediul online, pe când liceenii din urban sunt împotriva acestei inițiative (63%); (slide 13)

86% dintre liceeni consideră că ajutoarele sociale pentru cei săraci ar trebui menținute sau crescute. Opinia fetelor este mai accentuată în acest sens. Ponderea celor care consideră că ajutoarele pentru săraci ar trebui eliminate este aproape dublă în cazul liceenilor din urban în comparație cu mediu rural ca urmare a diferenței de experiență socială/ nivel economic dintre cele două medii; (slide 14)

70% dintre liceeni consideră că dreptul la vot ar trebui garantat pentru toți (vot universal). Acest procent în rândul fetelor este semnificativ mai mare decât în rândul băieților și mai mare în mediul rural decât în urban. Tendința de corelare a dreptului de vot cu competența (vot cenzitar) crește odată cu vârsta respondentului (slide 15);

89% dintre liceeni consideră că rolul statului este să aibă grijă de fiecare cetățean. În privința acestui indicator nu sunt înregistrate diferențe semnificative între respondenți în funcție de gen, vârstă și mediu de rezidență (slide 16);

Opinia privind homosexualitatea este indicatorul valoric cu cel mai ridicat grad de controversă (împarte liceenii în aproximativ două tabere egale), 54% dintre liceeni consideră că homosexualitatea este normală. 47% consideră că este o boală, un fenomen anormal. Diferența între fete și băieți este semnificativă cu privire la opinia pe acest subiect. Dacă două treimi dintre fete consideră homosexualitatea normală, majoritatea băieților (58%) tind să considere homosexualitatea o boală. Toleranța față de această temă este semnificativ mai mare în mediul urban (59%) decât în mediul rural (48%) (slide 17);

96% dintre liceeni consideră că serviciile medicale ar trebui să aibă calitate înaltă pentru toți, indiferent de veniturile de care dispun. Acesta este itemul cu cel mai ridicat grad de favorabilitate în rândul liceenilor. Deși în marja de eroare a eșantionului, remarcăm că procentul băieților care cred că serviciile de bună calitate ar trebui condiționate de bani este dublu decât al fetelor cu aceeași opinie. (slide 18)

Un item de asemenea de mare interes pentru liceeni și înalt disputabil vizează caracterul obligatoriu al pregătirii militare. 56% dintre liceeni consideră că armata trebuie formată din militari profesioniști, pe când 44% dintre liceeni consideră că stagiul militar ar trebui să fie obligatoriu cel puțin pentru băieți. Fetele optează pentru această a doua variantă în mai mare măsură decât băieții, liceeni din mediul rural în mai mare măsură decât cei din urban. Opinia privind stagiul militar obligatoriu tinde să scadă ușor odată cu vârsta respondentului (slide 19)

95% dintre liceeni consideră că principalul rol al statului este să garanteze drepturile și libertățile cetățenilor. Deși în ponderi scăzute, la nivelul marjei de eroare, remarcă faptul că opinia privind rolul prioritar al statului în apărarea proprietății private este dublă în rândul băieților în comparație cu fetele și dublă în mediul urban decât în mediul rural (slide 20)

65% dintre liceeni sunt împotriva pedepsei cu moartea ca modalitate legală de pedeapsă. Ponderea scade în cazul fetelor, 40% dintre acestea fiind de acord cu reintroducerea acestei modalități de sancțiune. (slide 21)

94% dintre tineri consideră că statul ar trebui să investească mai mult în sistemul public de educației astfel încât să se asigure o calitate ridicată pentru toți copiii. Această opinie este ușor mai ridicată în cazul fetelor, fără să existe diferențe semnificative în funcție de vârsta respondentului sau de mediul lui de rezidență (slide 22)

81% dintre liceeni aleg implicarea cetățenească largă ca opțiune pentru creșterea progresului. Aproximativ unul din cinci liceeni 19% este adeptul unei conduceri de tip autoritarian (o mână

puternică). Nu sunt înregistrate diferențe semnificative din acest punct de vedere pe caracteristici de gen, mediu și vârstă (slide 23)

89% dintre liceeni consideră că școala ar trebui să-l pregătească pe tânăr în general, asigurându-i un corp de cunoștințe largi, chiar dacă nu în legătură imediată cu piața muncii. Ponderea băieților care consideră că rolul școlii trebuie limitat la piața muncii este de două ori și jumătate mai mare decât a fetelor (slide 24)

87% dintre liceeni consideră că o femeie poate fi considerată de succes, chiar dacă nu este gospodină sau mamă. Ponderea băieților care cred că o femeie poate avea carieră, dar datorită ei principală este să fie gospodină și mamă este de trei ori mai mare decât a fetelor care afirmă acest lucru. Favorabilitatea pentru aprecierea femeii pentru alte calități decât cele casnice sau materne crește odată cu vârsta respondentului și este relativ similară în mediul urban și rural; (slide 25)

76% dintre tineri cred că principalul scop al corporațiilor ar trebui să fie bunăstarea generală nu profitul acționarilor. Fetele au o opinie și mai accentuată în acest sens (82%). Este de așteptat ca în următoarea perioadă preferința pentru o corporație să fie corelată nu doar cu salariul oferit tânărului angajat, ci și cu implicarea socială a angajatorului, mai ales dacă acesta este o companie trans-națională (slide 26);

Principalele valori pe care un tânăr, o tânără trebuie să le aibă în viață, în opinia liceenilor sunt grija față de ceilalți (25%) și respectarea regulilor (ordinea și dreptatea (21%). Din acest punct de vedere, perspectivele sociale sunt relativ pozitive, chiar dacă cele două ponderi nu sunt majoritare. Remarcăm însă cu îngrijorare, în acest chestionar adresat liceenilor că dorința de a învăța cât mai multe lucruri este pe ultimul loc în lista valorilor alese de tineri, cu doar 3% din total respondenți. (slide 27)

Diferențele de gen la nivelul ierarhiei valorilor fundamentale sunt mai consistente statistic decât diferențele în funcție de mediu de rezidență. Fetele sunt semnificativ mai orientate către respectarea regulilor, dar și către libertatea de exprimare, iar băieții aleg în mai mare măsură patriotismul și dorința de a câștiga cât mai mulți bani. (slide 28)

Diferențele în funcție de vârsta respondenților nu sunt semnificative statistic. Remarcăm, însă, tendința descendentă a dorinței de a învăța cât mai multe lucruri și tendința ascendentă a dorinței de a câștiga mai mulți bani odată cu creșterea vârstei respondentului. (slide 29)

67% dintre liceeni (două treimi) cred că dragostea/ o familie/ un parteneriat împlinit este ceea ce i-ar face fericiți în viață. Pentru intervalul de vârstă al respondenților această pondere este, din punctul nostru de vedere sub așteptări. 16% dintre tineri cred că banii sunt cei care contribuie majoritar la fericirea individuală, pentru 10% puterea este cea care contează, iar pentru 6% faima, recunoașterea socială este elementul central al fericirii. Remarcăm în analiza de contingență că tinerii cu orientare ideologică de dreapta sunt cei care valorizează puterea și faima în cea mai mare măsură, că în rândul liceenilor cu orientare de centru înregistrăm cea mai mare pondere a celor care consideră că banii sunt importanți pentru fericire, iar tinerii cu orientare de stânga sunt cei care acordă cea mai mare pondere relațiilor romantice. (slide 30)

Nivelul perceput de informare a tinerilor liceeni cu privire la rolul și prerogativele principalelor funcții politice este sub-mediocru cu o medie de 4,58 puncte pe o scală de la 1 la 10. Primarul este personajul politic despre care sunt deținute cele mai multe informații cu privire la rolul și atribuții, urmat de Președintele României. Pe ultimele locuri sunt deputatul și senatorul, precedat de șeful partidului simpatizat și, în cazul bucureștenilor, de primarul general al municipiului București, ale cărui atribuții sunt în sine subiect de dispută publică. (slide 31)

De altfel, către Primarul din localitate și către Președintele României sunt îndreptate și cele mai multe dintre întrebările tinerilor liceeni. 45% dintre respondenți au adresat întrebări candidaților la Președinția României, 31% candidaților la funcția de Primar, 13% candidaților pentru Parlamentul European și 11% candidaților pentru Parlamentul României. (slide 35) Parcurgerea întrebărilor selectate pentru cele patru funcții în stat evidențiază orizontul problematic al tinerilor și teme care îi preocupă pe aceștia, teme care le vor orienta decizia electorală viitoare.